

A black and white photograph of a man with a mustache, Thøger Larsen, sitting in a wooden chair in a library. He is wearing a dark suit and a tie. His right hand is resting on a desk with papers and a book, and his left hand is holding a chain. Behind him is a large bookshelf filled with books. To the left, there is a globe on a shelf.

Thøger Larsen, troen og virkeligheden

Digtsamling

Indhold

• Bøgernes verden, fra <i>Limfjordssange</i> , 1925	s. 4
• Den danske sommer, fra <i>Slægternes træ</i> , 1914	s. 5
• Solsangen, fra <i>Jord</i> , 1904	s. 6
• En dag, fra <i>Bakker og bølger</i> , 1912	s. 7
• Pan, fra <i>Jord</i> , 1904	s. 8
• Sfærenes musik, <i>Vejr og vinger</i> , 1923	s. 9
• Jens Højby, fra <i>Dagene</i> , 1905	s. 10
• Dialog, fra <i>Vejr og Vinger</i> , 1923	s. 14
• Staden i Østerled, fra <i>Dagene</i> , 1905	s. 15
• Credo, fra <i>Slægternes træ</i> , 1914	s. 16
• Tiden, fra <i>Bakker og bølger</i> , 1912	s. 17

Vedlagt

- Generationer, fra *Fjordbredden*, 1913
- Hemmeligheden, fra *Kværnen*, 1915
- Krøblingen, fra *Kværnen*, 1915
- Ilden, fra *Kværnen*, 1915
- Aalestangerne, fra *Trækfuglevej*, 1927
- Middelalderens kulturelle betydning, fra *Stjerner og Tid*, 1914
- Religion og Ateisme, fra *Stjerner og Tid*, 1914
- Virkeligheden, kronikserie fra Socialdemokraten, 1927, samlet i bogen *Virkeligheden*, 1961

Udvalg og forord er samlet og skrevet af rektor emeritus Lars Ebbensgaard og museumsformidler Lars Mathiesen

Lemvig Museum

Vestergade 44

7620 Lemvig

tlf. 97820025

web: levmvigmuseum.dk

Forord

Thøger Larsen kender vi alle for hans to smukke sommersange – *Danmark nu blunder den lyse nat* og *Du danske sommer, jeg elsker dig*. Mange kender ikke andet til manden fra Lemvig, som er blevet udråbt til en af de 20. århundredes største danske digtere.

Thøger Larsen voksede op i en religiøs brydningstid. Hans forældre blev en del af Indre Mission, og præget af bl.a. harboørpræsten pastor Moes bidske vækkelsesprædikener. Hans bedstefar, som også betød meget for ham holdt fast i ”den gamle tro”.

Selv løsrev Thøger Larsen sig i de unge år fra sin barnetro og blev efter eget udsagn ”fritænkere” med inspiration fra bl.a. Darwin, Georg Brandes og Nietzsche. Men samtidig sagde han: *Det er med Rationalismen som med ateismen. Begge dele udtørre mennesket.*

Han så i mennesker en *trang til at fatte det sansede, men i øvrigt ukendte*. Ifølge Thøger Larsen søger mennesket erkendelse gennem bl.a. religionen, viden-skaben og kunsten. Der er i mennesket en drift efter at søge svar på de store spørgsmål, og for Thøger Larsen lå de gemt i naturen. Selv studerede han ivrigt astronomi. Erkendelsen kommer af at åbne sanserne og udvikle størst mulig modtagelighed – naturfølelsen. *Er ikke Indbildningskraften selve Skaber-kraften?*

Vi er sikre på, at man som kristen kan blive klogere på sin egen tro, ved at læse Thøgers digte og overvejelser om tro og religion.

Thøger Larsen er ikke altid let at forstå. Han lefler ikke for læseren, så man skal gøre sig umage, og det lønner sig.

Med denne lille digtsamling og de vedlagte tekster, har vi samlet et materiale, der både viser en bredde i Thøger Larsens forfatterskab og samtidig på forskellig vis forholder sig til religion og naturfølelse. I kan sagtens plukke i det og lave jeres eget udvalg, det, der giver mening for netop jeres læseklubben/menigheden.

For en dybere læsning vil vi henvise til hjemmesiden kalliope.dk hvor alle Thøger Larsens udgivne digte findes. I Lemvig Museum webshop kan købes flere digtsamlinger.

God fornøjelse.

Bøgernes Verden

Bøgernes Verden er som stille Gemmer,
rummer tit Undre, Øjeblikket glemmer;
mangen en Skat, maaske fra Dragen vunden,
ligger paa Bunden.

O — der er gamle Bind med blanke Spænder,
fra deres Blade gamle Luer brænder,
Hænder, som skrev dem og blev Støv i Graven,
rækker dig Gaven.

Blomster fra Tider, langvejs ladet tilbage,
dufter endnu af døde Sommerdage.
Al deres Sødme, hvis du Seglet bryder,
løfter og fryder.

Nutidens Duft af Glæden og af Sorgen
ligger og bier til en Fremtids Morgen,
altid i Stand at slynge af sin Dvale
Toner og Tale.

Mangen en Evne, mangen
kostbar Viden
bæres af Bogens Tavshed ud i Tiden,
maaske din Søn, din Sønnesøn den bringer
løftende Vinger.

Lad os da vogte Skatte, vi har arvet,
vogte paa andre, af vor Samtid farvet,
Aandslivets Høst paa Bøgers fulde Blade
sanke i Lade.

Den danske Sommer

Danmark, nu blunder den lyse Nat
bagved din Seng, naar du sover.
Gøgen kukker i Skov og Krat,
Vesterhavet og Kattegat
synger, imens det dugger,
sagte som Sang ved Vugger.

Danmark, du vaagner med Søer blaa,
mætte som Moderøjne.
Alt, hvad i dine Arme laa,
lader du Solen skinne paa,
ser, hvor det yppigt glider,
frem af forgangne Tider.

Lærker, som hopped' af Æg i Vaar,
svinder i Himlens Straaler.
Tonerne ned med Lyset gaar,
samme Sang som i tusind Aar.
Lykken fra glemte Gruber
klinger af unge Struber.

Hyldene dufter i Stuen ind
ude fra Danmarks Haver.
Kornet modnes i Sommervind.
Hanegal over lyse Sind
stiger bag Gavl og Grene,
hvæsset som Kniv mod Stene.

Køer og Heste og Faar paa Græs
henover brede Agre,
aabne Lader for fulde Læs,
Sejl, som stryger om Klint og Næs,
Byger, som gaar og kommer —
det er den danske Sommer.

Pigernes Latter og lyse Haar,
Leg, som faar aldrig Ende,
Øjnene blaa som Vand i Vaar —
mildt om et evigt Danmark spaar,
Sol over grønne Sletter,
Lykke og lyse Nætter.

Solsangen

Nu hælder Europa mod Sol igen,
og Syden blæser paa Norden.
Fugletræk over Landene gaa,
Mulden lugter saa mæt og raa,
det kribler i Ryggen af Jorden.

Og Engen bli'r grøn, og Urten faar Køn,
og Arret af Brynde lider.
Nu trækker det op over alle Sted
igen til den store Frugtbarhed,
Genfødelsens svangre Tider.

Det bløder af Glæde i mit Sind:
Saa klare Dagene rinder.
Paa Marken staar Koen veltilfreds
og æder af det salige Græs,
som Solen gennemskinner.

Se, Træerne løves af ungt Begær.
Paa Brinken de Følfod bære
en Blomst saa trodsig gul, som en Ed
mod Dagens solgrønne Herlighed,
at Ukrudt evigt skal være.

Se Fjordens dybe, svale Blaa!
Et Utal af faldne Brande
fra Baalet højt i Himlens Blaa
ligger og hopper lystigt derpaa.
Der leger Ild over Vande.

Der fløjter Fugl, der summer Insekt —
der ligger en Lykke forborgen.
Nu Kvinde og Hundyr, Korn og Siv
besvangres skal med det evige Liv,
som vaktet i Tidernes Morgen.

Det bløder af Glæde i mit Sind.
O Rigdom, hvori jeg svømmer —
Sol-Søvn, hvori jeg drømmer!
Der kommer en Tid, en underfuld,
da Græsset er grønt, og jeg er Muld.

En Dag

Der pibler Vand og Sang, Frimodighed,
mens Sommersolen ødsler alt i Møde
sin Selvfortærings Straalefrodighed.
De levende har næsten glemt de døde.

De gaar i gylden Søvn og Salighed,
som tror de, denne Dag har altid været.
Og Fjorden har en Drøm om Kølighed
fra Evighed, af Dybets Kilder næret.

Jeg føler Lyst til god og gavmild Sang:
„Ak veed du vel, du stygge blinde Larve,
at du skal være Sommerfugl engang,
naar Farve staar og drømmer over Farve?”

Hvor underfuldt, at denne Dag er vor
og ikke een af de utalte Dage,
da vi er Fremtidssyner eller Jord!
Min Sjæl — se ikke frem og ej tilbage!

Dog jo. Min Morgen mellem Jordens Siv
blev stærk af Sønnen i de svundne Tider.
Den lange Drøm i Natten før mit Liv
som Glimt og Glemsel under Evnen glider.

Og hvad var Kraftens Lykke under Sol,
om ej den følte Væksten ud af Stunden
blandt Slummergrøde: Stenbræk,
Strandviol
sprang ud som Fuglesangens Træ i
Lunden?

En solhvid Pige svømmer i min Fjord.
Hun salter i dens Blaa sit Legems Grøde.
Og Gys af Søen om den vide Jord
gaar gennem den, der fødtes for at
føde.

Hun bæres af et Afgrundsspejl af Dag
er frigjort, sluppen løs fra alle Strande.
Det kviddrer ned fra hvide Skyers Drag,
fra Sjæl, der svirred over mange Lande.

Pan

I Universets evige Blaa,
hvor Kloderne tavst om Kloderne gaa — —

i Jordens Luft, hvor Torden og Storm,
Solskin og Slud som Stemninger skifter,
mens Skyerne skifter Farve og Form
og jages af store, urolige Drifter — —

i Kræfternes Løb ad Lovenes Vej,
manende Jordlivets myldrende Kuld
af Muld, over Muld, i Muld — —

jeg aner en Gud, et evigt Jeg,
der har Nerver i Klodernes Indre
og i Slægternes Marv,
og hvis Evner fra Solene tindre,
og hvis Væsen er Væsnernes Tarv.

Han vakte Fædrener „hellige Ord”
i Tanker, der spurgte Himmel og Jord;
han vakte Tvivlen i Sønnernes Sind
og aanded Fornyetelsens Østenvind
over hæmmede Evners Ranker — —

og Higen mod denne al-rige Gud
strømmer som en Sankt-Elmsild ud
fra Tinderne af alle Folkeslags Tanker.

Sfærenes musik

Den unge Sanger løfter sin Røst i Vaarens Vind,
han vender Blik og Længsel mod Livets dunkle Tind,
besynger søde Piger og unge Stjerner Dans
og lysblaa Himmeriger og Lykkens Sommerglans.
Let gaar fra Hjertet Sangen som Straalen gaar fra Sol
og vækker Græs paa Marken og Bellis og Viol.

De unge Stjerner danser, som Stjerner danse skal,
fra deres runde Baner det regner ned med Tal,
for Kloder selv saa simpelt, for Sangersind saa svært,
saa mangel sørgløs Sanger faar aldrig Takten lært.
Men den, der sænker Sindet i Tallenes Mystik,
forfatter dunkelt Rytmen i Sfærernes Musik.

Der sortner Regnestykker langs Stjernens svungne Vej,
dog flyver den i Himlen saa luftig som en Leg.
Den nøgne Venus danser i hvide Straalers Pragt,
Merkur og Mars de følger i gyldne Lænker lagt.
De gode gamle Guder fra Oldtids lyse Drøm
om Solen kværner stadig som paa en evig Strøm.

Ak, Tallene de isner saa mangel Sangersjæl,
han aner ej, de byder ham Vinger til hans Hæl.
Først tynger de som Lænker, men frygter han dem ej,
saa bærer de som Ørne paa klare Guders Vej;
han svinger sig som Phønix, imedens han forgaar,
til vejrs paa Melodien for Millioner Aar.

Jens Højby

Jens Højby

Fuglene stige og svinde
ind under Skyernes Uld.
Ormene bore sig, blinde,
gennem den mørke Muld.

Langsomt Skæbnerne tvindes.
Øjeblikkene gaar.
Enkelte Stunder vi mindes,
spredt, i enkelte Aar.

Lys og Mørke har hersket
skiftevis i hvert Døgn.
Blev Sandhed i Langhalm tærsket,
jubled vi over en Løgn.

Jag af Luner og Briser.
Idelig Bølgegang ...
Efter de muntre Viser
gør vi en sørgelig Sang.

Dagen sin Rigdom naadig
mod levende Øjne vender.
Ormene higer med graadig
Blindhed i begge Ender. —

Paa de velsignede Agre
trives de frodige Køer.
Ensom ligger den magre
Bonde Jens Højby og dør.

Mager det var han saalænge,
skønt han tærede kendeligt
paa Kvæg og Marker og Enge.
Hvo æder sig fra sit Endeligt?

Han dør just ikke af Alder,
er kun et Halvhundred Aar.
Des mere kedsomt det falder,
og trægt og langsomt det gaar.

Han ligger i kalket Kammer,
ser med dogrende Hjerne
ud gennem Rudernes Rammer
hen i det drivende fjerne.

Vender omsider Bagen
med et taalmodigt Besvær
til sin Kvadrat af Dagen,
mens han fordøjer et Skær.

Hvert et Skær over Himlen
vækker bestemte Minder.
Levede Timers Baggrundslys
inde i Hovedet skinner.

Han mindes den Ungdomshaaben,
der spøger i Midnatsdrøm —
en Seen Himmelen aaben
bagved en Kjølesøm.

Hun, som han højest ophøjede,
sejled for vildfar Vind.
Hun, som med ham sig nøjede,
blev en krasbørstig Kvind.

Lad Knægtene knubbes om Glæde,
der vindes i Tøseleg!
Han har opgivet at æde
og ligger paa Dydens Vej.

Han føler ej mange Piner.
Han følger i Ensomhed
Vinduets skiftende Miner
og Mindernes løse Skred.
Han husker ogsaa, hvorledes
hans Moder, da han var Dreng,
laa Aar igennem og sledes
af Sygdom i samme Seng.

Ja, ja. Det Liv, som man sanker
sig møjsomt sammen paa Jord,
falmer til blege Tanker,
som i Ens Hoved bor.

Edderkopperne kravle
rejsende op og ned
ad Væggens hvidtede Tavle.
En Mus ved Døren bed.

Fra Revnen, vidt forgrenet,
i Væggen, ved Hjørneknækket,
falder Klør-Attenbenet
ned paa Pudebetrækket.

Han husker, at da hans Mo'r laa svag
her i den samme Seng,
kaldte hun paa ham en Dag:
„Kom herhen lille Dreng!”

„Se, hvad er det, som pirker
„her paa min venstre Side.
„Det er ved at gøre mig ræd.
„Det vilde jeg gerne vide”.

Hastig til Sengestok
lille Jens Højby løb.
Det var en Tvestjært-Fløk,
som paa hans Moder krøb.

Han fik ondt i sin Sjæl.
Dyrene løb paa hans Mo'r,
som naar man letter en Fjæl,
der længe har ligget mod Jord.

Naa jaja. Herre Gud.
Kravler det lidt under Uld,
værre det er med alskens Kravl
nede i Sengen af Muld.

I Gaarden stryges en Le med Klem.
De lange Staalstrøg hvæse.
Stift krummer sig Lyden frem,
som snydt fra en næb-lang Næse.

Riven skraber mod Gavl.
Kløvren er tjenlig til Slæt.
Andre skal fælde Jens Højbys Avl.
Selv er han altfor træt.

Karlen hujer paa Pigen.
Nu skal de følges af Sted
ned for at meje ved Sigen.
Kom det Jens Højby ved?

Fluerne om ham summer.
Lydens løsagtige Spind
hilder i Slør og Slummer
Jens Højbys flakkende Sind.

Han drømmer om Velmagtsdage,
og det i sit Ansigts Sved.
Det rækker i Leens Knage,
saaledes mejer han ned.

Men længe sover han ikke.
Han vaagner skuffet og træt.
Paa Panden Fluerne prikke.
Han blev ej færdig med Slæt.

Han ligger i Afmagts Hede
og drejer sig lidt omkring.
Solen er ikke nede.
Alt lader som ingenting.

Han giver sin vaade Pande
et Strøg af sin haarde Haand.
Han pirker ved Livets Tande
og strækker et Senebaand.

Han ønsker, mens andre jage
mod kommende Tiders Svøb,
at skrue Jorden tilbage
en tredive Solomløb.

Dog hvad ... Den vilde jo rende
igen som før af Sted.
Og naar de Aar var til Ende,
hvad var da vundet derved?

Saa kunde En atter ligge
her i den samme Seng
og rundt i Krogene kigge
og huske paa noget iflæng.

Langsomt fremad der vindes,
men naar En Dødslejet naar,
kan i et Nu man mindes
hele det Slæb af Aar

Alt, hvad der blev tilbage,
er kun en Eftersmag.
Den er lidt flov at smage.
Jens Højby gaber i Dag.

Andre gøde og grave
og vente paa Frugt og Frø.
Hele hans Livs-Opgave
er nu at ligge og dø.

— Med Skrue bag i Skuden
styrer et Spyfluejærn
hovedkulds imod Ruden
Stop! Du slog nok din Stjern.

Bagved sit stille Garn
haaber Edderkoppen:
„Bare jeg havde det Skarn.
Den Satan har Sul paa Kroppen.” —

Vinduet falmer omsider.
Tusmørkevidder høres.
Nu er det nok ved de Tider,
Sol over Havet føres. —

Konen kommer at spørge
til, hvorledes det gaar.
Hun bliver fed af at sørge.
Hun har lidt færre af Aar.

Jens Højby faar Mælk at drikke.
Hun sidder paa Sengestok.
Meget taler de ikke.
De har jo talt mer end nok.

„Aaja. Nu tænker jeg, Karen,
du snart skal blive mig kvit.
Du kan, naar du skynder dig lidt,
nok lokke en anden i Snaren.”

Igen dette Vrøvl. Jo Tak.
Hun tager sin Kande ved Tud.
I Tavshed vrikker hun ud.
Det svier ej mere, det Hak.

Saa angrer Jens Højby. Hun var
dog den af Menneskeskaren,
der flest af hans Byrder bar.
Han stønner: „Karen! — Aa Karen!”

Men hun er jo gaaet sin Vej.
Der er kun den tætte Dør.
Den hører og svarer ej.
Han skulde betænkt sig før.

Sommernatsmørket er blødt.
Følsomt forer det Rummet,
hvor han ensom, forstummet,
ligger og stirrer forknyt.

Det skjuler Smaadyr i Spræk
og dem, som kravler i Krogen.
Om Huset gaar Nattens Træk,
en evig Konkylietogen.

Himlen mod Ruderne klemmer
sin duggede Drømmehinde.
Saa varsomt Alverden glemmer
Jens Højby i Mørket inde.

Ormene de er hellige Dyr.
De stopper sig Hulningen fuld.
Ved deres hungrige Stræben
dannes den gode Muld.

Det grønneste Træ staar for Truen
af Ormen og Øksen og Saven.
Jens Højby, som visner i Stuen,
faar Haab om lidt Hygge i Graven.

Om Englekaar i det høje
har han kun lidtvorn drømt.
Han lader sig gerne nøje
med ej at blive fordømt.

Lad bare et Hul i Grønningen
sluge det hele til Slut. — —
Uglen sidder paa Mønningen.
Hør! Den hujer: Herut! —

Jens Højby veed paa en Prik,
hvorledes han nu er faren.
Mod Døren søger hans Blik.
Han stønner: „Karen! — Aa Karen!”

Den røde Maane saa nabo-nær
nu ses for Vinduet stige,
den arrede Sten i sit stille Skær,
de dødes rejsende Rige.

Bag Laden stryges en rusten Le
med slappe, slæbende Skrab.
Det gør Jens Højby saa søvnig.
Hans Mund staar en Smule paa Gab.

Gud, som er ensom og naadig,
sin Fred til Jens Højby sender.
Ormene higer med graadig
Blindhed i begge Ender.

Dialog

Vi elsker at færdes,
hvor Sol kan funkle.

Jeg elsker ogsaa
det dybe og dunkle.

Paa Væksten mod Lyset
man Livet kender.

Men Natten og Mørket
om Altet spænder.

Se Farverne slukkes,
naar Straaler ej tindre.

Dag er en Funke
i Nattens Indre.

Sol viser Vejen
bedre end Stjerne.

Blotter det nære,
men skjuler det fjerne.

Som Lysets Børn
paa Solen vi stole.

Men over jer Søvn
staar Tusinder Sole.

Gennem Nattemulmet
gaar Afgrundsgyset.

Der er Lys i Mørket
og Mulm i Lyset.

Staden i Østerled

Der er en Stad i Østerled
med Taarn og gyldne Tage.
Der drypper Evigheden ned
i gode, gyldne Dage.
Jeg sværger dig ved Himlens Blaa:
did skal du aldrig, aldrig naa.

Der leges trindt om Murens Ring
i Lykkens Barnelatter.
Algodheds Høvder gaar omkring
med gavmildt aabne Patter.
Du smed vel glad i Havets Blaa
dit Gods og Guld for did at naa.

Der bærer alle Blomster Frugt,
og alle Rødder glædes.
Og Græsset med den svale Lugt
gror frem saa rask, det ædes.
Alt Folk og Fæ i alle Land
maa længes did med vaaden Tand.

Der vokser ingen Smertens Tjørn,
sker intet Skræmsels Jærtegn.
Og der faar alle Piger Børn,
og alle Mænd faar Kærtegn.
Og Troskab er et ukendt Ord,
hvor intet skinsygt Hjerte bor.

Hvad? Gik din Længsel i min Saks?
Da husk: om did du naaede,
du fik et Spark i Enden straks.
Men trøst dig, thi jeg spaaede,
jeg svor dig til ved Himlens Blaa:
did skal du aldrig, aldrig naa.

Credo

Jeg tror paa den hellige Aand, hvis Aande
vugger over Jorden som Foraarsblæst,
melder Fornyelsen nær for Haande,
melder dens Varsler i Øst og Vest.

Jeg tror paa den hellige Aand, der stævner
frem som et rensende Livsenspust
over de unge higende Evner,
hærget af Vanernes Møl og Rust.

Fjendtlige Kræfter imod ham fnyser,
medens han hvælver i Menneskesind
Himmel, hvor Engelen Lucifer lyser
i Verden ud og i Sjælen ind.

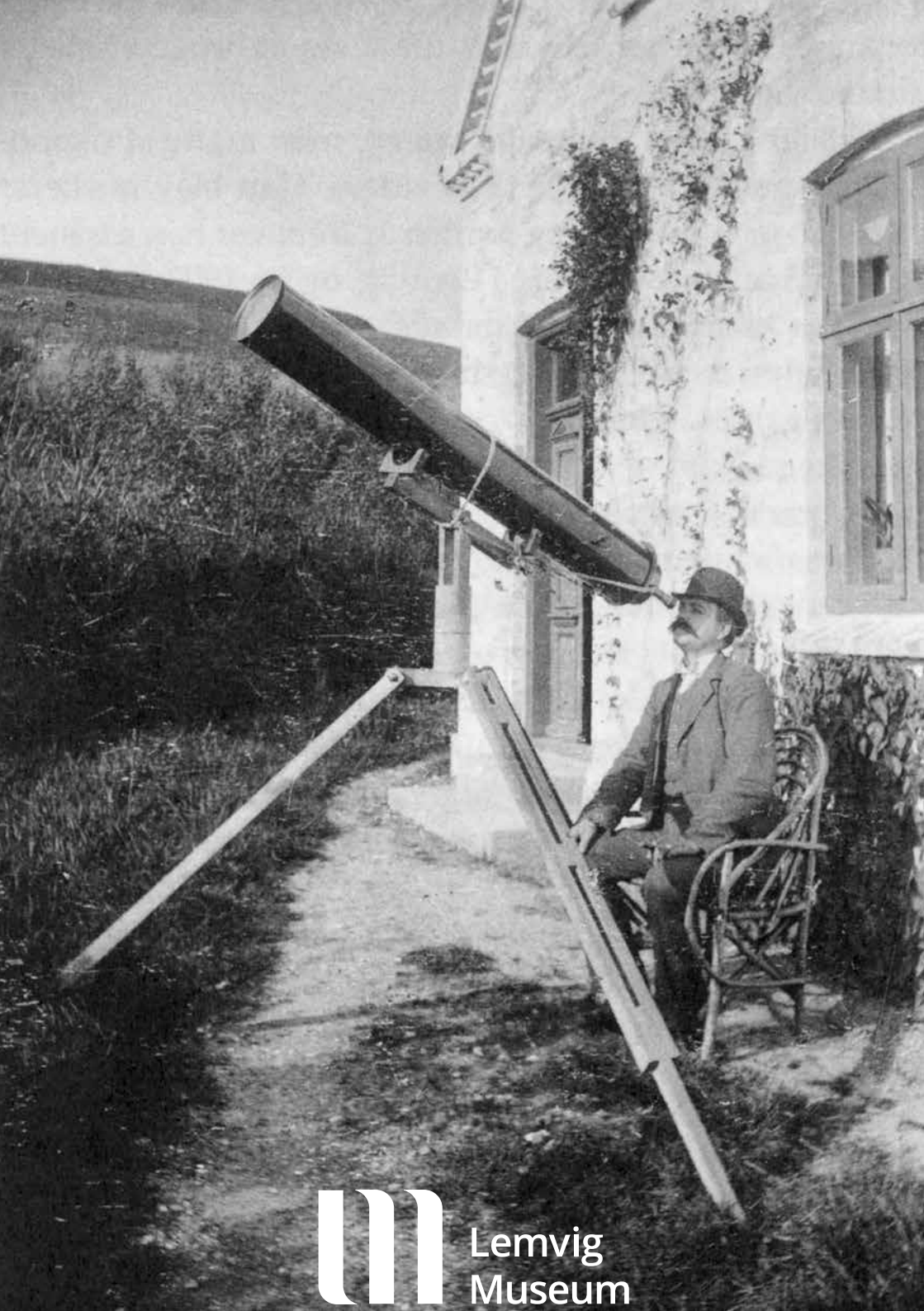
Jeg tror paa den hellige Aands Forbandelse
over golde Længsler og øde Egn,
paa alle Livsens-Kræfters Opstandelse
under skiftende Tiders skiftende Tegn.

Jeg tror, fordi mit Hjerte fik Daaben
i Genfødelsens og Fornyelsens Bække;
der har jeg øjnet Himmelen aaben
ud over Tusindaarenes Række.

Der saa' jeg Fønixfuglen, som svinger
sig imod Jordens yderste Døgn,
stræber paa Morgenrødens Vinger
ud over Livets yderste Løgn.

Tiden

Tiden ejes af Kloderne
og gribes af Mands og Kvindes
solbesværgede Jordsjæl,
der savner og tror at mindes
den inter-astrale Lykke,
der vist maa i Verden findes.

Lemvig
Museum